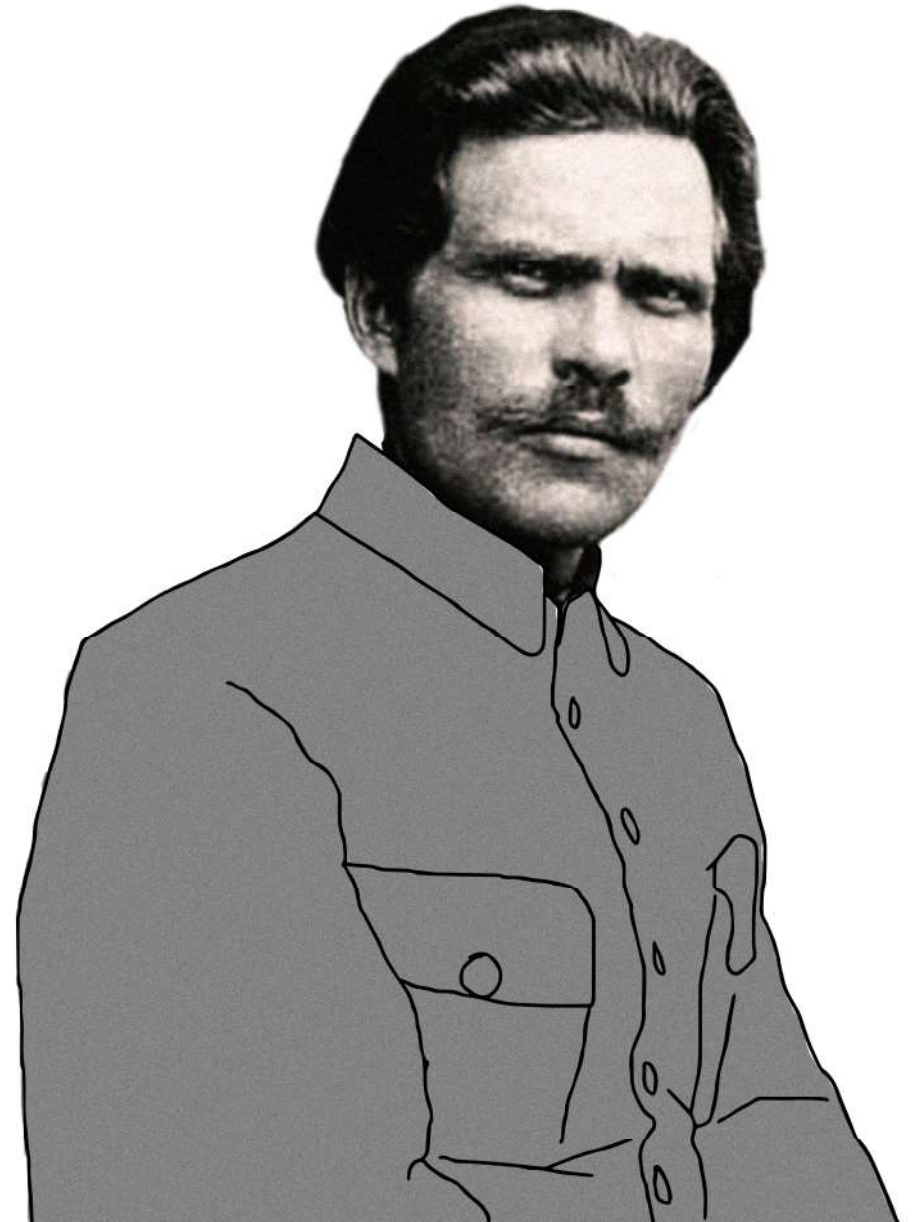

C. Ganait

Nestor Mahno în România

(1921-1922)

Pagini Libere este un colectiv editorial anarhist.

Suntem un colectiv descentralizat, autonom și organizat non-ierarhic. Scopul nostru este acela de a oferi publicații (cărți, broșuri, fanzine etc.) în limba română și, uneori, în alte limbi, în ideea de a populariza și inspira viziuni și practici alternative la sistemul actual, capitalist și autoritar.

Tradiția libertară a fost întotdeauna una în care pamfletele, tipăriturile clandestine și materialele tipărite rapid și pe ascuns au circulat liber, neîngrădit. Continuând această tradiție, materialele publicate de către Editura Pagini Libere pot fi folosite, adaptate sau modificate de către oricine dorește acest lucru, însă nu cu un scop comercial. Cerem, pe cât posibil, persoanelor care folosesc materialele publicate de noi sau părți din acestea să specifice, într-o formă neintruzivă, sursa de unde au preluat materialele respective.

pagini-libere.ro
facebook.com/editurapaginilibere
instagram.com/paginilibere
editurapaginilibere@protonmail.com

anarhiva.com
facebook.com/anarhivaro
instagram.com/anarhivaro/
anarhivaa@gmail.com

Platforma ANARHIVA își propune să adune și să documenteze istoria puțin cunoscută a pătrunderii și a răspândirii ideilor anarhiste în România, începând cu secolul XIX și până în zilele noastre.

Colecțiile arhivate nu sunt menite numai să tezaurizeze un patrimoniu, ci și să prezinte continuitatea practicilor și ideilor libertare în spațiul românesc.

În ciuda ocultării tradiției anarhiste autohtone, au existat destule personalități, publicații, grupuri, edituri, periodice, corespondențe și, în general, o importantă producție literară asociată mișcării libertare.

Încercăm să ilustrăm această prezență prin diversitatea surselor și colecțiilor inventariate (broșuri, afișe, publicații, postere etc.) care demonstrează multitudinea practicilor de organizare și de reflecție critică anti-autoritare.

Sperăm ca prin demersul nostru să trezim un interes mai larg legat de cunoașterea și cercetarea anarhismului în România. De altfel, materialele prezentate pot fi surse de inspirație pentru acțiuni și practici de auto-organizare ghidate după aceleași principii.

Colectivul Pagini Libere este conștient de impactul ecologic al cărților în format fizic, așa că îți reamintim:

Împarte

Cu cei dragi, din familie sau comunitate, cărțile tale.

Donează

Cărțile de care crezi că nu mai ai nevoie.

Nu arunca

O carte, oricât de deteriorată, nu se aruncă niciodată.

Repară

Fă-ți timp pentru a repara o carte și dă-i șansa ca ea să lumineze mintea altor oameni.

Nu cumpăra ce nu ai nevoie

Nu cumpăra cărți doar de decor.
Cumpără numai ceea ce te interesează cu adevărat.

Deja apărute:

52. *bell books* – Megérteni a patriarchátust
53. *Carmen Gheorghe* – Fejünkbe húzzuk a szoknyáinkat a roma feminizmusért
54. *Carolina Vozian* – Könyv, kégli, kéreg, kuckó, kvartély
55. *CrtimctbInc.* – Az én mint Másik. Reflexiók az öngondoskodásról
56. *David Graeber* – Közös remény
57. *David Graeber* – Te anarchista vagy? A válasz meglephet!
58. *Georgiana Aldessa Lincan* – A fehér privilégium felhasználása a társadalmi igazságosságért folytatott harcban
59. *Giorgio Agamben* – Az ellenőrző államtól a destituálódó hatalom praxisáig
60. Határonkon átvélő feminista manifesztum
61. *Két Dűsznómia* – A személyes egyben politikai – javaslatok baloldali aktivista körökben alkalmazható jó gyakorlatokra
62. *Kimberlé Crenshaw* – Az interszekcionalitás sürgőssége
63. *Vincze Enikő* – Küzdelmek a társadalmi reprodukció terén világvágyú idején: Lakhatási igazságosság Romániában
64. *Murray Bookchin* – Libertárius municipalizmus
65. *Oana Dorobanțiu* – Szövetségesség és performativitás: mit jelent szövetségessnek lenni?
66. *The Ongoing Collective* – Anarchafeminista Manifesztum 1.0
67. *Adina Marincea* – This is NOT a love story! LoveKills, punk and the first 20 years of anarcha-feminism in Romania
68. *Cosmin Koszor-Codrea* – Science popularization and Romanian anarchism in the nineteenth century
69. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike – the Communist Pipsqueak
70. *M.E.K.A.N.* – Ecstasy in the time of cholera
71. *Vlad Brătuleanu* – A Brief History of Anarchism in Romania
72. Essential Strike Manifesto for the 8th of March / A

néklülözhetetlen sztrájk március 8-i manifesztuma /
Manifesztul grevei esențiale de 8 martie

IV. Alte limbi

73. *M.E.K.A.N.* – Ekstase in Zeiten der Cholera
74. *Veda Popovici* – La Police assassine ! Pratiques et principes pour une solidarité féministe contre la répression.

CĂRȚI:

I. În română

1. Nicolas Trifon: un parcurs libertar internaționalist – interviuri
2. *Iuliu Neagu-Negulescu* – Arimania
3. *Mihail Bakunin* – Dumnezeu și Statul
4. Precum furtunile – colecție de poezii queer
5. *Henry David Thoreau* – Walden sau viața-n pădure (o ediție ilustrată)

III. În engleză

Deja apărute:

BROȘURI

I. În română

1. *A. Răvășel* – Mircea Rosetti
2. *Adina Marincea* – Asta (nu) e o poveste de dragoste! LoveKills, punk și primii 20 de ani de anarha-feminism în România
3. *Adrian Tătăran* – Panait Mușoiu
4. Anarhie relațională, nu libertarianism! Mic ghid de re-imaginat relațiile noastre de zi cu zi
5. Anarhismul și vechea mișcare socialistă
6. *Andie Nordgren* – Anarhia relațională (introducere de *hopancarusel*)
7. Anuarul Anarhivei 2020
8. Anuarul Anarhivei 2021
9. *André Gorz* – Ideologia socială a automobilului
10. *bell books* – Să înțelegem patriarhatul
11. *C. Ganait* – Nestor Mahno în România (1921-22)
12. *CCRI / EZZLN* – O declarație pentru viață și alte texte (2020-2021)
13. *Chiara Bottici* – Anarhafeminism: către o antologie a transindividualului
14. *Colin Ward* – Anarhismul ca teorie a organizării
15. *CrimethInc* – Vot vs. Acțiune Directă
16. *Cristian-Dan Grecu* – Cspike – piticul comunist
17. Cum să organizezi un grup de Cruce Neagră Anarhistă. Un ghid practic
18. *David Graeber* – Ești un anarhist? Răspunsul te-ar putea surprinde!
19. *David Graeber* – Noii anarhiști
20. *David Graeber* – Speranța în comun
21. *Dennis Fox* – Anarhism și psihologie
22. *Necunoscut* – Slogane din mai 68
23. *Emma Goldman* – Căsătorie și iubire
24. *Emma Goldman* – Gelozia: cauze și posibile remedii
25. *Emma Goldman* – Nu există Comunism în URSS
26. *Errico Malatesta* – Anarhia
27. *Giorgio Agamben* – De la un stat al controlului către un praxis al puterii destituate
28. *Institutul pentru Studii Anarhiste* – Genul
29. *Ionuț-Valentin Cucu* – Kurzii, între naționalism identitar și federalism libertar
30. *Lucy Parsons* – Principiile anarhiei
31. *Martin Veith* – Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu
32. *Martin Veith* – Răsboi răsboiului
33. *Mary Nardini Gang* – Către cea mai queer dintre insurecții
34. *Mechel Stanger* – Amintirile unui anarhist din România
35. *M.E.K.A.N.* – Démoni Dansatori: cugetări provizorii asupra mișcării free party siciliene
36. *Mihail Bakunin* – Catehism revoluționar
37. *Murray Bookchin* – Municipalismul libertar
38. *Murray Bookchin* – Revolta marinarilor din Kronstadt
39. *Philip Ricblin* – 10 reguli pentru o societate non-violentă
40. *Piotr Kropotkin* – Ordinea
41. *Robert Graham* – Ideea generală a Revoluției la Proudhon
42. Sub același acoperiș: Antologia revendicărilor și analizelor pentru dreptate locativă — o perspectivă intersecțională în contextul pandemiei COVID-19
43. Suprerealism și anarhism
44. *Veda Popovici* – Poliția Ucide! Practici și principii pentru o solidaritate feminină anti-represiune
45. *Vlad Brătuleanu* – Anarhismul în România

II. În maghiară

46. A Combahee River Collective Nyilatkozata
47. *Adina Marincea* – Ez (nem) egy szerelmi történet! LoveKills, punk és az anarchafeminizmus első húsz éve Romániában
48. *Angela Davis* – Reformáljuk meg vagy számoljuk fel a börtönököt?
49. *Audre Lorde* – A düh használatáról: a rasszizmusra válaszó nő
50. *Audre Lorde* – Életkor, rassz, osztály és nem: Nők újrdefiniálják a különbséget
51. *bell books* – Feminista politika

Acum 100 de ani, pe 11 aprilie 1922, Mahno, împreună cu tovarășa sa de viață, Galina Kuzmenko¹, și cu un grup de insurgenți, părăseau România spre Polonia, după câteva luni petrecute aici.

Aceste câteva luni sunt una din mai puțin cunoscutele povești ale istoriei anarhismului în România. Afându-se la confluența a trei imperii, cel rus, otoman și austro-ungar, teritoriile române au fost locuite sau folosite ca punct de trecere, organizare, fugă, de anarhiști din toate zările.

Nestor Mahno

Nestor Ivanovici Mahno (1888–1934), zis și Batko Mahno², a fost un revoluționar ucrainean anarho-comunist care a luptat în războiul civil care a urmat Revoluției din Rusia și preluării puterii de către bolșevici, în octombrie 1917.

S-a născut la Huliaipole, în actuala regiune Zaporozia din Ucraina, într-o familie de șerbi emancipați. Născut într-o familie săracă, lipsit de

1. Agafia „Galina” Andreevna Kuzmenko (1896–1978) a fost profesoară și anarhistă, soția lui Nestor Mahno. A deținut, din 1919 până în 1921, funcția de președintă a Uniunii Profesorilor din Mahnovia. În această perioadă, în Huliaipole a fost organizat un nou sistem de educație bazat pe principiile anarhiste și pe separarea educației de religie. De asemenea, școlile erau gestionate de consilii mixte de părinți și profesori. Agafia Kuzmenko s-a concentrat pe finanțarea și organizarea sistemului de educație în teritoriile de graniță controlate de mahnoviști și pe dezvoltarea de noi programe școlare. Sistemul implementat în Teritoriul Liber era inspirat de scrierile pedagogului libertar spaniol Francisco Ferrer, ale cărui teorii pedagogice, preconizând crearea unui sistem educativ liber de influența statului și a bisericii, au avut o mare influență în întreaga mișcare anarhistă internațională.

2. *Trad.:* „tata Mahno”.

sprijinul tatălui său, dispărut când Nestor avea o vârstă fragedă, acesta nu a reușit să se țină de școală, cu toate că arătase certe înclinații pentru aritmetică și lectură. Până la vârsta de 14 ani a fost nevoit să lucreze, fără întreruperi, la muncile câmpului.

Când a izbucnit revoluția din 1905³, Nestor, în vârstă de 17 ani, nu a ezitat să se implice în lupta revoluționară, alăturându-se Uniunii Țăranilor Săraci⁴, un grup anarhist din orașul său natal. Pentru a pacifica Huliaipole și pentru a reprima elementele revoluționare, autoritățile țariste au trimis un detașament de cazaci în regiune. Chiar și așa, membrii grupului au continuat să se întâlnească săptămânal, inspirându-l pe Nestor să se dedice complet luptei revoluționare. Grupul răspândea propagandă liberatară printre țărani, desfășurând în același timp o campanie de „teroare neagră”⁵ împotriva autocrației țariste și a afaceriștilor și proprietarilor locali, care erau adeseori „expropriați”. Bani strânși astfel erau folosiți fie pentru a tipări mai multă propagandă, fie pentru a cumpăra arme și explozibili.

Odată cu abolirea obșcinelor⁶ prin „reforma Stolîpin”, culacii⁷ s-au îmbogățit și mai mult. Grupul anarhist din Huliaipole a început să se

3. În 1905 a izbucnit în Rusia un val de tulburări politice și sociale care s-a răspândit în scurt timp în toate colțurile imperiului. Nemulțumirea populară era îndreptată împotriva țarului, a nobilimii și clasei conducătoare. Ca răspuns la revolte, țarul Nicolae al II-lea a promulgat unele reforme constituționale, anume înființarea Dumei de Stat, a sistemului pluripartidist și a Constituției ruse din 1906. Chiar și așa, puterea parlamentului era limitată, iar țarul deținea în continuare autoritatea. În plus, acesta putea dizolva Duma, lucru pe care l-a și făcut de mai multe ori.

4. *Spilka bidnih hliborobiv* a fost o organizație anarhistă clandestină care a funcționat între anii 1905–1908 în raionul Huliaipole din Ucraina.

5. „Propaganda prin fapte” se referă la o teorie și practică a acțiunii revoluționare dezvoltată către finalul veacului al XIX-lea preponderent în Italia și Franța. Prin organizarea de acțiuni directe, anarhiștii încercau să catalizeze sentimentele revoluționare populare, dar mai ales să ofere pilde practice de acțiuni emancipatoare.

6. Obșcina era denumirea dată în Imperiul Rus comunităților/obștilor sătești pentru a le deosebi de țărani care exploatau ferme independente și care locuiau în „hutoare”. Termenul derivă din cuvântul rusesc care înseamnă „comun”. Această instituție a fost desființată de reformele agrare ale lui Stolîpin (1906–1914), de revoluția bolșevică și de colectivizarea agriculturii.

7. „Culac” este un termen peiorativ folosit pe scară largă în limbajul politic sovietic, prin care erau numiți țărani relativ bogați din Imperiul Rus, care stăpâneau ferme întinse.

Singura persoană despre care știm cu certitudine că s-a mutat de tot în România este Vasili Antonovici Danilov. Născut în 1893 la Huliaipole, s-a înrolat în Armata Neagră încă din primele zile și a devenit șeful permanent al aprovizionării artileriei mahnoviste, ca mai apoi să facă parte din cartierul general al armatei. După ce insurgenții au părăsit Ucraina în 1921, Vasili ajunge să fie una din persoanele cele mai importante ale centrului exilaților mahnoviști de la București.

Rămas în Capitală, se căsătorește cu Rosa, și se stinge din viață în anul 1960. Din păcate, mai mult de atât nu știm despre cei doi.

De asemenea, nici despre centrul exilaților mahnoviști de la București nu se știe mai nimic. Ce știm este faptul că aceste centre (căci exista o rețea, la București, Varșovia, Paris etc.) au rezistat până la mijlocul anilor '30, perioadă care coincide cu consolidarea puterii lui Stalin. Cum România era cea mai aproape de teritoriile pe care doreau mahnoviștii să le infiltreze, am putea presupune (sau cel puțin specula) că la București a existat o mișcare mahnovistă subterană de care, pare-se, anarhiștii autohtoni nu știau sau nu au avut decât puțin habar.

Text: C. Ganait

Redactare: A. Răvășel

Surse principale:

- Darch, Colin, *Nestor Makhno and Rural Anarchism in Ukraine, 1917–21* (2020)
 Heath, Nick, *Danilov, Vasiliy Antonovich (1893–1960)*
 Smele, Jonathan D., *Historical Dictionary of the Russian Civil Wars, 1916–1926* (2015)
 Василий, Голованов, *Нестор Махно* (2013)
 Махно, Н. И., *Воспоминания* (Paris, 1936)

există și varianta ca grupul mahnovist să fi fost expulzat de autoritățile române. În orice caz, la 11 aprilie 1922, Mahno, alături de Galina și alte 16 persoane, treceau din România în Polonia, în drumul lor spre Franța.

Și mai apoi?

Nu se cunosc prea multe despre soarta celorlalți aproape 70 de insurgenți care au traversat Nistrul către România, în august 1921. Din puținele informații se știe că unii și-au găsit de lucru ca muncitori agricoli sau în fabrici de cherestea. Alții s-au întors în Ucraina în anii următori, precum frații Zadox, Ivan Lepetcenko (adjutantul și garda de corp a lui Mahno) și Iefim Burima, în 1924, în condițiile amnistiei.

De asemenea, Foma Kuș și Konstantin Ciuprina, au vizitat Odesa și Huliaipole în 1928, în urma constituirii unei comisii a exilaților mahnoviști din București, care-și doreau să stabilească astfel legături cu foștii mahnoviști și cu grupurile anarhiste clandestine. După ce și-au îndeplinit misiunea, ambii s-au întors în siguranță în România.

Un an mai târziu, Kuș și Ciuprina au vizitat din nou regiunea Odesa pentru a relua legăturile cu rezistența mahnovistă și, aparent, pentru a-i organiza în detașamente insurgente pe țăranii nemulțumiți de colectivizare. Ambii au fost arestați de OGPU¹⁹ și constrânși să devină colaboratori ai poliției secrete sovietice. La întoarcerea în România, Kuș și-a informat tovarășii despre relațiile sale cu OGPU. De altfel, se pare că acesta a dus un joc dublu în anii care au urmat, dezinformând serviciile secrete sovietice.

Un alt caz, menționat în documentele sovietice, este cel al unui grup de 30-50 de mahnoviști din România, care ar fi făcut o incursiune călare în regiunea Volînia.

Desigur, de-a lungul anilor, anumite surse susțin că peste 700 de mahnoviști și-ar fi croit drum către România, unii rămânând aici, alții încercând să-și continue drumul spre țările din vestul Europei.

19. *Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie* (Administrația Politică de Stat), urmașa CEKA.

смерть хто на пиришкоді добуťя вільності
трудо́вому лю́ду

Trad.: „Moarte tuturor acelor care stau în calea
libertății oamenilor muncii”

îndrepte împotriva acestora, incendiindu-le proprietățile. Mahno a fost arestat în septembrie 1907, dar, după zece luni de închisoare, a fost eliberat fără acuzații. Întrucât grupul din care făcea parte fusese scos în afara legii, Mahno a înființat un alt grup de studiu anarhist, într-un sat vecin. Săptămânal, peste 20 de persoane participau la întâlnirile și discuțiile grupului.

Acest grup a fost infiltrat rapid de poliție, Ohrana⁸ încercând să-l suprimă. Doi dintre spionii țariști au fost descoperiți și uciși. Într-un raid al poliției secrete, care s-a lăsat

cu schimburi de focuri, unul dintre membrii grupului a fost ucis; ceea ce i-a făcut pe ceilalți să hotărască asasinarea guvernatorului provinciei. Încercările lor au eșuat, Mahno fiind arestat din nou, în urma unui alt schimb de focuri.

La 26 martie 1910, Mahno a fost condamnat la spânzurătoare, refuzând să facă apel. Totuși, pedeapsa i-a fost comutată în muncă silnică pe viață. S-a îmbolnăvit grav în închisoare, făcând o criză aproape fatală de febră tifoidă.

După ce a fost mutat la mai multe închisori (Lugansk, Ekaterinoslav), ajunge la închisoarea Butirskiaia din Moscova, unde erau deținuți peste 3.000 de prizonieri politici. Prin intermediul celorlalți prizonieri, a devenit

8. *Otdelenie po obraneniui obșcestvennoi bezopasnosti i poriadka* (Departamentul pentru Apărarea Securității Publice și a Ordinii), poliția secretă a Imperiului Rus.

un bun cunoscător al istoriei rusești și teoriei politice, fiind interesat în special de *Întrajutoarea: un factor al evoluției* de Piotr Kropotkin. Din cauza condițiilor de detenție, în curând s-a îmbolnăvit din nou, de data aceasta fiind diagnosticat cu tuberculoză, boală de care va și muri la Paris, în 1934.

În închisoarea Butirskaia, Mahno l-a întâlnit pe anarho-comunistul Petru Arșinov⁹, care l-a luat pe tânăr sub aripa sa. Deși fusese inițial influențat de ideile naționalismului ucrainean, Mahno s-a îndepărtat treptat de acestea, iar în timpul Primului Război Mondial a susținut internaționalismul, scriind chiar și un manifest împotriva războiului care a circulat prin închisoare.

Când porțile închisorii au fost deschise în timpul Revoluției din februarie 1917, Mahno s-a aflat, pentru prima dată după opt ani, în libertate. Fără lanțurile care îl împovăraseră, a fost cât pe ce să-și piardă echilibrul, având, de asemenea, nevoie de ochelari de soare după anii petrecuți în celulele întunecate ale închisorii.

A mai rămas la Moscova timp de trei săptămâni, implicându-se pentru scurt timp într-un grup anarhist din districtul Lefortovo. La 23 martie, convins într-un final de familia sa, se întoarce la Huliaipole, unde a devenit unul dintre organizatorii mișcării țărănești locale.

Mahnovșcina¹⁰

Mahno a fost o figură centrală a Armatei Insurgente Revoluționare din Ucraina — cunoscută și ca Armata Neagră —, organizație care era formată în mare parte din țărani. La începutul Războiului civil, în 1917, insurgenții au luptat alături de Armata Roșie împotriva Puterilor Centrale (Germania și Austro-Ungaria), iar mai apoi, începând cu 1918, împotriva Alianțelor, „albilor” și altor facțiuni naționaliste.

9. Petru Andreievici Arșinov (1886–1937), a fost un revoluționar și intelectual anarhist ucrainean care a scris o cronică a insurecției mahnoviste din perioada din 1919–1921.

10. *Trad.*: mișcarea mahnovistă.

Mahnoviști în România, 1921. În centru, jos: Mahno și Galina Kuzmenko.

la metodele diplomatice. Au trimis la Bălți un grup de agenți CEKA¹⁸, dar cum Mahno nu se afla acolo, asasinii au fost nevoiți să-și abandoneze misiunea.

Între timp, autoritățile ucrainene au anunțat o amnistie pentru persoanele care luptaseră împotriva puterii sovietice — cu excepția unor lideri, printre care și Mahno. Majoritatea mahnoviștilor erau neîncredători cu privire la această amnistie. Într-un final, deoarece situația devenea din ce în ce mai periculoasă, Mahno, Galina și un grup mic de susținători au ales să părăsească România în favoarea Poloniei.

Există diverse relatări contradictorii cu privire la plecarea în Polonia. Unele surse susțin că Mahno și cei care-l însoțeau ar fi fost arestați într-o pădure din județul Buzău, în timp ce încercau să treacă granița înapoi în teritoriul sovietic. O altă poveste susține că un grup de 17 insurgenți ar fi deturnat un vehicul pe care l-au condus mai apoi spre Polonia. Mai

18. *Vserossiiskaia Cirezvyciainaia Komissia* (Comisia Extraordinară pentru Întreaga Rusie), prima poliție secretă sovietică.

cerând ca Mahno și toți cei care au trecut granița cu el să fie predați. Răspunsul a venit zece zile mai târziu, Averescu refuzând să accepte cererea și subliniind că o cerere de extrădare trebuie să fie făcută de autoritățile judiciare din țara solicitantă, iar asta abia după ce s-a emis un ordin de arestare.

Desigur, această carte jucată de guvernul român, anume de a nu recunoaște că știa unde se afla Mahno, făcea parte din politica anti-comunistă de a susține, sau cel puțin de a ascunde, pe oricine era împotriva bolșevicilor și căuta să se refugieze în România. Deci, această decizie de a-l „face nevăzut” pe Mahno era mai degrabă una tactică, pentru a-l putea folosi pe acesta drept pârghie împotriva bolșevicilor, oricând ar fi fost nevoie, și nicidecum nu însemna susținerea pentru ideologia și principiile Armatei Negre. În același timp, la București se găseau și reprezentanți ai naționaliștilor petliurieni¹⁶, grup mai degrabă apropiat de interesele României, precum și persoane din alte facțiuni din Ucraina.

În timp ce discuțiile diplomatice dintre cele două guverne continuau, Mahno se gândea la viitor. Acesta a organizat un „centru” pentru activități subversive la București, fiind ajutat de către Lev Zadov¹⁷. Prin intermediul acestui centru, în iarna și primăvara anului 1922, mai multe zeci de persoane au reușit să se infiltreze înapoi în Ucraina, dar, cum Armata Roșie nu mai avea alți dușmani cu care să se confrunte, era mult mai pregătită pentru astfel de activități subversive.

În ciuda viitorului sumbru, Mahno nu a renunțat. Chiar dacă trăia sub supravegherea poliției române, el le-a cerut susținătorilor lui să facă rost de arme. În același timp, autoritățile sovietice nu s-au limitat doar

16. Petlurienii reprezentau o facțiune naționalistă care lupta pentru independența Ucrainei. Aceștia au fost atât împotriva bolșevicilor, cât și a „albilor”, loialiști ai regimului țarist. Au fost conduși de Simon Petlura (1879–1926), care a fost un publicist, scriitor, jurnalist, politician.

17. Lev Nikolaevici Zadov (1893–1938), a fost șeful serviciilor de informații militare ale Armatei Revoluționare Insurgente din Ucraina și, ulterior, agent al OGPU. Născut Lev Zadov, și-a schimbat numele de familie în Zinkovski.

Gri închis: nucleu Mahnovșcinei

Gri deschis: alte zone controlate de Armata Insurgentă

Armata Insurgentă a fost prima organizație din istoria anarhismului care a reușit să susțină, militar și logistic, un teritoriu eliberat, în care s-a încercat crearea unei societăți anarhiste, non-statale.¹¹ Teritoriul se afla în zona de sud-est a Ucrainei de azi, și a rezistat între ianuarie 1919 și 1921. Regiunea era cunoscută și ca Mahnovșcina sau Mahnovia. Capitale era la Huliaipole. Desigur, au existat mai multe proiecte de autonomie teritorială în regiune, inclusiv „puterea sovietelor”, încă dinainte de 1919.

Mahnovșcina fiind auto-organizată după principii anarhiste, referirile la „control”, „guvern” sau „lider/-i” nu trebuie luate *ad litteram*. De exemplu, mahnoviștii au jucat un rol pur militar, Batko însuși având mai degrabă rolul de strateg și consilier militar. De celelalte aspecte ale

11. Desigur, prima situație de acest fel — un teritoriu eliberat de sub stăpânirea unei „autorități centrale” — a fost Comuna din Paris, care a existat între 18 martie și 28 mai 1871. Comuna a fost auto-organizată de către populația Parisului, s-au organizat în miliții de apărare teritorială, precum și o punere în practică a unora dintre teoriile socialiste ale vremii. Evenimentele din 1871 au fost un punct de cotitură în istoria socialismului (științific, utopic, libertar etc.).

vietii se ocupau comunele agricole, industriile gestionate de muncitori și alte soviete și comune libertare, care erau autonome față de Armata Insurgentă.

Odată cu sfârșitul Primului Război Mondial, reușind să îndepărteze pericolul armatelor „albe” și al Aliaților, bolșevicii au început să vadă, încetul cu încetul, în Armata Neagră și Teritoriul liber niște inamici ai puterii sovietelor. Asta și din cauză că, după succesele sale militare, Mahno și-a asumat și rolul de organizator anarhist. La primul Congres al Confederației Nabat a Organizațiilor Anarhiste¹², Nestor Mahno a fost inițiatorul unei politici în cinci puncte:

1. Suspendarea tuturor partidelor politice;
2. respingerea oricărei forme de dictatură;
3. negarea oricărui concept de statalitate;
4. respingerea oricărei forme de „tranziție” sau de „dictatură a proletariatului”;
5. înființarea sovietelor muncitorilor ca formă preferată de autoorganizare.

Toate aceste abordări erau în opoziție cu punctele de vedere ale bolșevicilor. Drept urmare, aceștia au început să considere Teritoriul liber ca „nedemocratic”, precum și să pretindă că Mahno ar fi vinovat de o lungă serie de „crime”. Toate aceste acuze aveau, bineînțeles, un substrat propagandistic. Într-un final, anarhiștii au fost etichetați „contrarevoluționari”, iar în noiembrie 1920 principalii lideri au fost arestați la ordinul lui Lenin și Troțki, Mahno reușind însă să scape. Cristian Racovski¹³, liderul bolșevic al Ucrainei, avea ordin de a-i găsi și aresta pe toți liderii anarhiști care continuau să fie în libertate.

12. Nabat-ul a fost o organizație anarhistă devenită influentă, între 1918-1920, în Ucraina. Deși avea filiale în toate orașele mari din sudul Ucrainei, zona de predilecție a organizației a rămas teritoriul liber mahnovist. Grupul a publicat și un ziar cu același nume.

13. Cristian Racovski (1873-1941) a fost, printre multe altele, unul dintre liderii mișcării social-democrate din România de la începutul secolului XX. A părăsit România în 1917 și s-a alăturat revoluției bolșevice, devenind un personaj cheie în evenimentele din jurul Odesei din următorii ani.

România

Încet, dar sigur, Armata Insurgentă a pierdut teren în fața Armatei Roșii conduse de Mihail Frunze¹⁴. Urmăriți de mai multe regimente de cavalerie, Mahno, Galina și un grup de 80-120 de persoane au trecut râul Nistru, în Basarabia, pe 28 august 1921. Acesta și-ar fi dorit să treacă frontiera mai la nord, în zona Galiției, dar ruta le era blocată.

O versiune a poveștii privind trecerea frontierei susține că grănicerii români au deschis inițial focul asupra lui Mahno și a celor care-l însoțeau. I-au lăsat să treacă abia după ce au declarat că sunt cazaci ucraineni, iar nu bolșevici. Cealaltă versiune este că un mic grup deghizat în uniforme ale Armatei Roșii a dezarmat grănicerii, permițând astfel grupului să treacă.

Indiferent care este adevărul, la scurt timp după ce cererea lor de azil politic a fost respinsă, insurgenții au fost dezarmați, iar aurul și banii le-au fost confiscați. Autoritățile române i-au urcat în camioane, ducându-i la Rașcov, apoi la Bălți, și, în cele din urmă, într-un lagăr de internare de lângă Brașov. Lui Mahno, Galina și altor câtorva insurgenți li s-a permis să se mute la București, cel mai probabil pentru a avea acces la îngrijiri medicale, Batko fiind rănit în timpul ultimelor bătălii. Atât el, cât și ceilalți tovarăși, nefiind ținuți în lagăr, au trebuit să-și caute un loc de muncă. Batko Mahno a lucrat într-o fabrică de cherestea.

A urmat o serie de „discuții” diplomatice între guvernele român și sovietic. Oficial, românii susțineau că nu știu unde se află Mahno. La 17 septembrie, ministrul de externe a Rusiei sovietice, Gheorghii Cicerin¹⁵, și Cristian Rakovski au trimis o notă către generalul Alexandru Averescu,

14. Mihail Vasilevici Frunze (1885-1925) a fost un lider bolșevic din timpul Revoluției Ruse din 1917, comisar politic, important comandant militar al Armatei Roșii, ambasador în Turcia, membru în Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, membru în Biroul politic al Comitetului Central al PCUS, președintele Sovietului Militar Revoluționar (adică ministrul apărării). S-a născut la Bișkek, tatăl său fiind de origine română, iar mama rusoaică.

15. Gheorghii Vasilevici Cicerin (1872-1936) a fost un revoluționar marxist și politician sovietic. A ocupat funcția de ministru de externe al Rusiei bolșevice și Uniunii Sovietice în perioada 1918-1930.